

Storöring

Stora öringar har alltid varit ett mytomspunnet väsen i fiskesagor eller i olika vandringsägner. Alltid vinner "storöringen" kampen efter att ha stretat emot tills tafsen eller spöet gått av med en smäll. Under några somrar har jag och min fiskekamrat Jonas Ringman begett oss in i sagornas värld för att försöka hitta "storöringen" i de norrländska älvarna utan tafsbrott eller knäckta spön.

Text John Kärki Foto: John Kärki och Jonas Ringman

Campingvanen dundrar fram i Härjedalens kuperade landskap i mitten av juli. Löven har sakta börjat skifta från grön till gul ton, naturen skvallrar om att sommaren snart är över trots att det känns som den knappt börjat. Vi stannar till vid en rastplats vid väg 84 och fläker ut papperskartan över ett träbord. Jonas pekar ut några snirkliga strömmar han har spanat in.

- Här fiskar vi i natt, det här systemet borde hålla riktigt stora och stygga öringar. Vi rekar av strömmarna under dagen så lägger vi in stöten i natt när öringen parkerat på forsackarna.

Öringturné

Nickar medgivande till min fiskekamrats plan samtidigt som jag sippar på en kopp kaffe i

morgonsolen. Vi är på öringturné i Norrland och de kommande veckorna kommer vi bo i vår campingvagn med inbyggda sängar och gaskök. Taktiken är att fiska oss igenom många heta älvräckor som enligt sägen ska hålla några av landets grövsta brunöringar. Flugskarna är fyllda med stora streamers istället för små insektsimitationer. Målet är att genskjuta någon av de stora lekvandrar som under några år levt i sjömiljöer och frossat på siklöja på de pelagiska vidderna. Sommarens skifte med mörkare nätter triggar nu fisken att åter vandra till sin hemälv för att i höst leka och skapa nya storöringar.

Jag och Jonas lärde känna varandra via havsöringsfisket i Stockholms skärgård. Vi var båda riktiga "nötare" och gjorde i princip inget an-

nat i livet än att jobba och fiska. Det är han som har inspirerat mig att fiska stor insjööring efter att han flyttade upp till Norrland ett par år för att arbeta på en fjällanläggning. Under den tiden skrev han en fiskedagbok på ett flugfiskeforum som idag ofta omnämns som episk bland många imbitna flugfiskare. Ett par inlägg i den dagboken handlade om riktigt stora öringar som högg under mörka åsknätter i augusti. Stor brunöring var för mig rätt främmande för ett tiotal år sen, men Jonas gav mig en inblick i vad det handlade om och vår första resa blev lärrik och samtidigt utmattande. Hade det inte varit för att vi på sluttampen äntligen lyckades hade vi nog inte fortsatt med det här. Medelvikten på våra öringar den resan var hela 3,03 med toppvikter kring 4 kilo.

Öringhugg på nacken och efterföljande kalabalik.

Både enhands- och tvåhandsspön är viktiga i arsenalen för att kunna bemästra olika älvar och olika tillfällen.

Jonas Ringman med en sagolikt vacker storöring.

Luffarmiddag längs namnlösa öringvägar.

Definitionen av vad som är en "storöring" har aldrig riktigt klargjorts och det kan givetvis variera beroende på vem du frågar eller vart du fiskar. Fiskar du i en liten bäck kan en stor individ vara fem hekto. Fiskar du i en större sjö kan en femkilos vara riktigt stor. Och frågar du någon som fiskar i Argentina så är en tiokilos riktigt stor. Min personliga riktlinje är en individ på drygt 60 centimeter som i alla fall snuddar på trekilos gränsen. Börjar man närma sig 4-6 kilo i vikt börjar jag darra lite på orden och kanske är det där gränsen går i Sverige för vad som klassas som en storöring?

Öringnatt och ångest

Vi smyger fram i skogen. Nattens mörker är kusligt. Ett svagt brus kan höras från forsens genom den täta barrskogen. Vi är knäpptysta och

rädda. Vår vanliga själ vill inte vara här, istället vill den vara hemma framför brasan i hemmets lugna vrå. Men vår öringsjäl har sedan länge tagit greppet om vårt inre och våra liv, det är därför vi är här nu och tar risker bland björnar, vargar och forsar. Allt för att försöka överlista vår drömöring.

Nacken ligger blank innan vattnet faller och forsens tar vid. Repar ut första utlägget över strömfåran. Linan landar nätt som silke. Tub-flugan på 15 centimeter som ska imitera en skadad siklöja flyter fram ryckigt i ytan mot öringen ständplats. Varje kast känns som en evighet i dessa sammanhang och muntorrheten blir påtaglig på grund av all fokusering och anspänning. Jag vet att fisken står där ute och är helt ovetande om att jag är på plats.

Plötsligt exploderar den blanksvarta ytan och linan dras våldsamt ur min hand. Spöet bugar tungt och öringen rusar i full fart ner mot forsens farliga vatten. Ångesten sköljer över mig samtidigt som ett okontrollerat och fräsande ljud från linan stressar mig ännu mer. Mitt vanliga jag tar över och jag vill bara klippa av linan och springa därifrån samtidigt som min öringsjäl skrattar elakt och tvingar mig kvar. Parerar fisken på marginalen innan den åter är i strömfåran och stängas djupt.

Jonas coachar mig och intill lugnvattnet kan han skopa in en leopardprickig och bastant öringhona i häven. Jag andas ut och får en kram av min fiskekamrat. Natten känns nu varm och gemytlig, nästan välkomnande på något sätt trots att jag skakar av adrenalin och är så svag

Gryningsfisket kan stundtals vara givande.

När nattens mörker faller över älvarna är det dags att börja fisket.

Kärki med en trekilos-klump till brunöring.

Släpp alltid tillbaka lekvandrande öring. Lekmogna individer är viktiga för beståndet.

i knäna att min kropp håller på att ramla ihop. Vi släpper henne åter till sitt rätta element och firar fisken med en kopp ljummet termoskaffe och glufsar i oss en läda pastasallad. För så är det, att fiska "storöring" är inget mysfiske med kokkaffe och lägereldar, för natten jagar snabbt och solen kommer fort. Varje mörk timme måste maximeras till att fiska. Enligt rykten finns det en öringräv som inte ens fiskar om skenet av en lägereld snuddar vattenytan. Faktum är att stora öringar är riktigt skygga och i vissa vatten enbart huggar under nattens kusliga mörker även om det finns undantag med fängster i dagsljus.

Utmattning

I två veckors tid har vi bott längs vägarna i Sveriges norra inland. Vi har fiskat oss igenom nätter och även dagar. Vi är helt utmattade. När vanliga människor går upp för att jobba knatar vi hem till husbilen för att försöka sova, ofta fastnar vi med varsin dryck och planerar kommande dag tills vi somnar sittandes med vadarbyxorna på oss. Att fiska storöring sliter på både kropp och själ. Jonas är skäggig och rufsigt i håret. Mina ögon väger bly. När vi stannar i Krokomb för att handla mat och binda flugor på parkeringen vid mataffären, blir vi erbjudna att handla knark av en lokal förmåga. Vi tackar nej och förstår samtidigt att frågan enbart kom till oss för att vi såg ut som två luffare.

Dagfisket överraskar

Trots att vi lägger mest fokus på nätterna så ger gryningsljuset fisk, men även dagtid med växlande molnighet. Vi är näst intill vid trädgränsen när Jonas lägger en lång drift intill en strömkant med skiffersten. I "svingen" tar det tvärt stopp och spöet bugar i botten så det knakar i förmiddagsljuset. Jag följer fighten storögt och öringen vägrar visa sig. Minuterna tickar på och Jonas lugna blick börjar sakta förändras till ångest, om vanlig ångest är jobbig så är öringångest ännu jobbigare. Blickar ner i vattnet och får syn på fisken nere på djupet. Jag kan inte hålla mig och brister ut i "drömöring" innan vi turligt kan få in den i håven på första försöket. Vi är helt tysta och bara kollar

Majestätisk öring som högg under en kuslig sommarnatt i norrlandsmörkret.

Våga fiska stora silhuettflugor för att överlista din drömöring.

på varandra och fisken om vartannat. Fisken är sagolikt vacker och en av de absolut mest minnesvärda jag har skådat i mitt liv. Vi brister ut i ett varsitt leende när fisken simmar ner mot djupet igen.

- Karmaöring! Säger Jonas med stolthet i rösten!

För nog är det så, öringkarma är inget man skojar bort i dessa sammanhang.

Avslutning

Vi lämnar Norrlands inland med fina öringar i minnenas bagage. Vi lämnar även fisket med åkommer i rygg och knän. Vi är överens om att vi utan tvekan är i behov av några månaders re-

habilitering innan vi kan fiska ordentligt igen. Vi käkar smågodis och är tysta resten av resan hem. Det är först när vi närmar oss Stockholm som Jonas vaknar till liv.

- Du vet den där djupkanten vid Nättarö i skärgården, som sägs hålla stora havsöringar, i alla fall på 1990-talet. Det kan stämma med din teori om att fisken där ute äter tobiskungar. Jag är ledig två dagar nästa vecka och tänkte försöka fånga någon av dem. Ska du med eller?

Tittar med tomhet ut genom rutan och säger reflexmässigt, ja, varför inte? Vandringssägner har ju visat sig stämma förut...

TAKTIK FÖR STORÖRING

- » Leta upp strömmar nära stora sjöar eller vattendrag med stora kraftverksmagasin.
- » Reka på dagarna och fiska på nätterna, men var flexibel, alla ställen fiskar inte bra på nätterna.
- » Fiska stora streamers som gör mycket väsen av sig.
- » Fiska försiktigt och planera varje kast, ett kast räcker, andra kastet skrämmar fisken.
- » Fighta fisken hårt och släpp alltid tillbaka lekvandrande öring.
- » Fiska från mitten av juli till in i augusti beroende på hur varm sommaren är.

UTRUSTNING

- » Klass 7-9 enhandsspö
- » Switch eller kortare tvåhandsspö i 11,6 till 12,6 fot; klass 7 eller 8
- » Flyt eller intermediatelin
- » 0,35-0,45 mm tafs
- » Stor knutlös häv

FLUGVAL

- » Zonkers
- » Woolly bugger
- » Ah-tuben

LÄMPLIG FISKEVÅRD FÖR ATT STÄRKA BESTÅNDEN AV STOR LEKVANDRANDE ÖRING

- » Se över husbehovsfiske med nät i öringens migrationspooler (sjöar). Fisken måste hinna växa sig stor och bli könsmogen för att kunna återvända till sin hemälv och reproducera sig. Se även över minimimått i sjöarna för sportfiske. Ett högre minimimått ger fisken möjlighet att växa sig större.
- » Utöka lek och uppväxtplatser i älven och biflöden för att stärka stammen. Dammrivning och klassisk biotopvård med sten och grus är effektiv fiskevård.
- » Minimera skogsbruket runt avrinningsområdet för att skydda och stärka beståndet
- » Inför krav på återutsättning lekvandrande öring i älven.